

Itsehoitolääke suullisen ohjeen perusteella

KYSYMYKSI: Terveyskeskuksen sairaanhoitaja on ohjannut asiakasta hakemaan apteekista 600 mg ibuprofeenia tai alle 18-vuotiaalle kortisonisuihketta. Hoitaja on kirjoittanut lääkkeet lapulle. Kysymme johtavalta lääkäriltä ja hän totesi, että todennäköisesti näissä on lääkärin konsultointi taustalla. Voiko apteekki luottaa tällaiseen ja myydä lääkkeet vastoin niiden myyntiluvan ehtoja itsehoitolääkkeinä? Eli esimerkiksi ohjeistaa, että 400 mg:sta ibuprofeenia asiakas ottaisi hoitajan ohjeen mukaisesti 1,5 tablettia kerrallaan? Lisäksi kortisonisuihkeissa voi olla lapsille lapulla eri annosohje kuin mitä itsehoitolääkepakkauksessa lukee.

VASTAUS: Mikäli asiakaspalvelussa herää epäily, että kysymyksessä esitetyn tilanteen taustalla ei ole lääkärin konsultaatiota, tai asiakkaan saama ohje herättää muuten epäilyä, tulee lääkeshoidon tarpeen arviointiin ja oikean valmisteen valintaan kiinnittää erityistä huomiota (Eettinen ohje I).

Asiakkaan tulisi voida luottaa terveydenhuollosta saatuun suulliseen ammattilaissuositukseen. Siten ei lähtökohtaisesti kannata kieltäytyä myymästä lääkettä edellä kuvatuissa tilanteissa, ellei lääkeshuonnan yhteydessä herää vahva epäily lääkeshen virheellisestä käytöstä. Valitettavasti apteekeissa on kuitenkin lukuisia kokemuksia tilanteista, joissa saatu ohje on ollut väärä, hoitosuositusten vastainen

tai kirjattu puutteellisesti tai virheellisesti asiakkaan saamalle lapulle.

Apteekin ammattilaisen lääkeshuonnan turvallisuusosaaminen korostuu erityisesti itsehoidon lääkeshuonnonnassa. Mahdolliset terveydenhuollossa tapahtuneet lääkeshuonnan poikkeamat käsitellään rakentavasti (Eettinen ohje III). Jos terveydenhuollosta saatu ohje poikkeaa itsehoitolääkeshen myyntiluvan mukaisesta annostuksesta, tämä on saatettava asiakkaan kanssa keskustelussa tiedoksi. Näin voidaan välttää tilanne, että asiakas palaa lääkeshen toimitamisen jälkeen uudelleen apteekille palautamaan ostoksensa luettuaan pakkausselesteesta, ettei lääkeshuonnan käyttöä, koska kyseessä on alle 18-vuotias.

Apteekissa olisi hyvä pyrkiä keskustelemaan toimintatavoista sujuvampien ja lääkeshuonnan turvallisempien toimintamallien luomiseksi yhdessä. Näin voitaisiin varmistua, että sairaanhoitajan antamat lääkeshuonnan suositukset kirjataan potilastietoihin tilanteissa, joissa henkilölle toimitetaan itsehoitolääke itsehoitolääkeshen myyntiluvasta poikkeavin annostuksin.

Toki olisi kaikkein selkeintä, että kirjoitettaisiin resepti. Tässä voi kuitenkin olla esimerkiksi päivystyksen sujuvuuden vuoksi haasteita. Toivottavaa olisi, että apteekki sopii yhteisistä toimintatavoista terveydenhuollon kanssa.

Huom! Teksti on taittoteknisistä syistä tiivistetty alkuperäisjulkaisusta Salkussa 2/2024.

HERÄTTIKÖ KANNANOTTO AJATUKSIA TAI MIELIPITEITÄ?

Ammattieettiselle neuvottelukunnalle voi lähettää kannanottopyyntöjä apteekkitoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä (apteekkit@apteekkariliitto.fi). Neuvottelukuntaan kuuluvat dosentti, yliopistotutkija **Janne Nikkinen** (puheenjohtaja), farmaseuttinen johtaja **Inka Puumalainen** (pääsihteeri), apteekkarit **Sari Eerikäinen** ja **Leena Penttilä**, proviisorit **Johanna Kaasinen** ja **Henna Kyllönen** (sihteeri) ja farmaseutti **Kirsi Kotokorpi**.